

Jaarrekening 2023

Jaarrekening 2023

1. Algemeen

- 1. Bestuursverslag 2

1.2 Indeling jaarrekening:

- 2. Balans 7
- 3. Staat van baten en lasten 8
- 4. Grondslagen 9
- 5. Toelichting op de balans 14
- 6. Toelichting op de staat van baten en lasten 18
- 7. Overige gegevens 24
- Controle verklaring van de onafhankelijke accountant

Inleiding

Het voorliggende bestuursverslag vloeit voort uit de eisen die gelden voor organisaties zonder winststreven die hun jaarcijfers willen rapporteren volgens RJK¹, hoofdstuk C1 'Kleine-organisaties-zonder-winststreven'. Het bestuursverslag vormt samen met de jaarrekening en het jaarverslag de verantwoording van de vereniging Sovon Vogelonderzoek Nederland over 2023.

Structuur

Statutaire naam:	Sovon Vogelonderzoek Nederland
Vestigingsplaats:	Nijmegen
Rechtsvorm:	Vereniging met volledige rechtsbevoegdheid
Kamer van Koophandel nr.:	40534547

Bestuur

Het bestuur van Sovon stelt het beleid op hoofdlijnen vast en toetst de resultaten van de uitgevoerde kernactiviteiten van de vereniging aan dit beleid. De dagelijkse leiding van de organisatie is gedelegeerd aan de directeur, ondersteund door het managementteam bestaande uit de drie afdelingshoofden. Het bestuur legt verantwoording af over het gevoerde beleid en de resultaten van de kernactiviteiten aan de ledenraad. Zowel het bestuurslidmaatschap als het ledenraadslidmaatschap zijn onbezoldigde functies.

De samenstelling van het bestuur in 2023:

- Edwin Kok voorzitter
- André Stougie penningmeester
- Mark Giesbers secretaris
- Ben van Os lid - afgetreden per november 2023
- Marthe Jongmans lid
- Tina Leguijt lid
- Bart Nolet lid

Wijziging bestuursvorm

In haar vergadering van 17 juni 2023 heeft de ledenraad besloten tot een nieuw organisatiemodel voor Sovon, met een raad van toezicht en een directeur-bestuurder. Tevens is besloten dat de leden die in 2023 het bestuur van de vereniging vormden (m.u.v. de heer Van Os) in de nieuwe bestuursvorm kunnen toetreden tot de raad van toezicht. Per 29 januari 2024 is het organisatiemodel van Sovon aangepast. Volgens de statuten brengt de raad van toezicht aan de ledenraad, al dan niet als onderdeel van dit bestuursverslag, een jaarverslag uit over de gang van zaken in de vereniging en over het gehouden toezicht. Omdat de bestuurlijke overgang samenvalt met de financiële jaargrens is een dergelijk toezichtverslag voor het boekjaar 2023 nog niet aan de orde; de raad van toezicht was in 2023 nog niet in functie.

Ledenraad

De ledenraad is een afvaardiging van de leden, gekozen vanuit de 20 door Sovon onderscheiden districten. Per district kunnen maximaal twee personen voor een periode van hooguit acht jaar zitting hebben. In juni 2023 traden René Alkema (Flevoland), Peet Hovenkamp (Twente) en Jeroen van Kruiningen (Zeeland) toe. Laurie Rijdsdijk (Brabant West) en Doortje van Dijk (Noord-Holland Zuid) startten beiden in oktober als ledenraadslid. Gedurende het jaar traden Arjo Bunscoeke, Eric ten Damme, Ger Duijf, Ed ter Laak, Jan Lohuis, Dirk Prop en Jos Scholten terug wegens het einde van hun tweede termijn. Bert Jager, Hub Vroomen, Bastiaan van de Wetering en Mignon van den Wittenboer traden tussentijds terug. Pieter Bogaerts (Noord-Holland Zuid) tenslotte startte in maart en trok zich een maand later weer terug.

¹ Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor grote en middelgrote rechtspersonen (RJ) en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor micro en kleine rechtspersonen (RJK)

De ledenraad kwam in 2023 driemaal met het bestuur bijeen: regulier in juni en oktober om o.a. de jaarrekening 2022, de begroting 2024 en het nieuwe besturingsmodel van de vereniging te bespreken. Voor dit laatste punt werd in maart een extra bijeenkomst gehouden waarin de voor- en nadelen uitgebreid werden besproken. In de juni-vergadering, die dit keer werd gehouden in De Kennemerduinen, werd het besluit genomen voor de nieuwe bestuursvorm. De ledenraadsleden Joop de Leeuw en Hein Verkade vormden samen met Ben van Os de jury voor de selectie van de vijf Waarnemers van verdienste.

De ledenraad bestond in 2023 uit de volgende leden:

René Alkema (Flevoland), Jan de Beer (Utrecht), Wim van Boekel (Wadden), Pieter Bogaerts (Noord-Holland zuid), Arjo Bunscoeke (Groningen), Eric van Damme (Brabant West), Debby Doodeman (Grote Rivieren), Ger Duijf (Brabant West), Doortje van Dijk (NH Zuid), Hans Dijkstra (NH Noord), Fons van Haelst (Utrecht), Dini Helmers (Zeeland), Peet Hovenkamp (Twente), Bonny van der Hulst (NH Noord), Wynand Koekkoek (Twente), Joop Kramer (Drenthe), Jeroen van Kruiningen (Zeeland), Ed ter Laak (Flevoland), Joop de Leeuw (ZH Noord), Erik Macco (Limburg Zuid), Mary Mombarg (Achterhoek), Jacques van der Ploeg (Flevoland), Dirk Prop (NH Zuid), Marco van Reenen (Veluwe), Laurie Rijdsdijk (Brabant West), Jos Scholten (Overijssel West), Eelke Schoppers (Drenthe), Hein Verkade (ZH Noord), Simon Vink (Grote Rivieren), Klaas Visser (Friesland), Marten Wesselius (Friesland) en Miranda Zutt-van der Made (NH Noord).

Directeur

- Theo Verstrael

Managementteam

- Directeur en de drie afdelingshoofden: Julia Stahl (afd. Onderzoek), Carolyn Vermanen (afd. Communicatie & Bedrijfsvoering), Rob Vogel (afd. Monitoring)

Personeel

- De personele bezetting bedroeg gemiddeld over het jaar 59,2 fte. Op 31 december 2023 waren 74 medewerkers bij de organisatie in dienst.

Visie en missie

Visie (positionering en doel)

In de visie van Sovon spelen informatie en kennis over vogelpopulaties een essentiële rol in de besluitvorming over activiteiten en ruimtelijke plannen waarbij vogels en hun leefgebieden in het geding zijn. Dankzij de tellingen van onze vrijwillige vogelwaarnemers beschikt Sovon over deze informatie en kennis. Met het beschikbaar stellen hiervan aan de maatschappij levert Sovon een belangrijke bijdrage aan de kennisontwikkeling over vogels en aan (het draagvlak voor) zorgvuldige besluitvorming.

Missie

Sovon brengt van alle vogelsoorten de ontwikkelingen in aantallen en verspreiding in hun leefgebieden in beeld met behulp van vrijwillige vogeltellers. Naar de achterliggende oorzaken van de geconstateerde ontwikkelingen doet Sovon aanvullend onderzoek. De resultaten dragen bij aan zorgvuldig natuurbeleid en -beheer, aan verdere kennisontwikkeling en aan bredere bekendheid van de dynamiek in vogelpopulaties bij het brede publiek.

Wijzigingen in (statutaire) doelstelling

In 2023 hebben zich geen wijzigingen in de statutaire doelstelling voorgedaan.

Kernactiviteiten

Sovon Vogelonderzoek Nederland vierde in 2023 haar 50-jarig jubileum. Naast de organisatie van de jubileumactiviteiten wist Sovon opnieuw te voorzien in beantwoording van de aanhoudende groeiende vraag naar beleidsinformatie over vogels, wat ook een hogere omzet genereerde. Bovendien was Sovon in staat de tellers nog beter te ondersteunen met technische toepassingen en de terugkoppeling aan de tellers verder te verbeteren.

Het jubileum is gevierd met een kennissymposium voor alle relaties in het werkveld, een bijzondere editie van de jaarlijkse Vogelbalans, een LiveAtlas Challenge voor waarnemers, een speciale Landelijke Dag en het jubileumboek *Vogels tellen is goud*. Deze uitgave past ook in het doel om de terugkoppeling naar de tellers te versterken, en daarmee te werken aan binding van het tellerscorps.

Gedurende het jaar is de deelname aan en de kwaliteit van de verzamelde gegevens in de meetnetten op grond van de onafhankelijke kwaliteitsrapportage van CBS-natuurstatistieken goed op niveau gebleven. De goede landelijke dekking van de meetnetten maakt het mogelijk om voor (vrijwel) alle soorten betrouwbare landelijke trends op landelijk, provinciaal en gebiedsniveau (Natura 2000) te presenteren, alsook populatiegroottes op landelijk en gebiedsniveau. Deze informatie werd ook ontsloten via de website van Sovon.

De Sovon-academie biedt aan bestaande en nieuwe tellers gerichte cursusmodules voor water- en wintervogels. In 2023 is doorgewerkt aan de ontwikkeling van een broedvogelmodule die in 2024 zal worden uitgerold. Op deze manier speelt de Sovon-academie een steeds belangrijker rol in de werving én binding van tellers aan de meetnetten.

Verder groeide de vraag naar vogelinformatie door. De op verzoek van het ministerie van LNV door Sovon ontwikkelde nieuwe methodiek voor de bepaling van de Staat van Instandhouding is na vragen door de provincies onderworpen aan een internationale review. De uitkomst daarvan betekende een grote ondersteuning van de nieuwe methode en bevestigde daarmee de leidende positie van Sovon in dit werkveld. In 2023 heeft Sovon tevens veel werk verzet aan het in beeld brengen van gebieden met vogelconcentraties van internationaal belang en de verdere invulling van de vogeldoelen (in termen van nieuwe areaal en kwaliteitsverbetering van leefgebied) voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Deze adviezen hebben in potentie een grote maatschappelijke (en juridische) impact en dienen dus zeer zorgvuldig te worden opgesteld.

In 2023 werden ook stappen gezet om de energietransitie met vogelinformatie te ondersteunen (met name windparken en hoogspanningsverbindingen) en meer zicht te krijgen op de risico's en gevolgen van uitbraken van hoog-pathogene aviaire influenza (Vogelgriep) en andere dierziekten.

De analyses en informatieproducten strekken zich ook steeds meer uit tot het hele Nederlandse Noordzeegebied (en dus niet meer alleen de kustzone).

Op verschillende niveaus werd onderzoek gedaan naar de effectiviteit van het natuur- en landschapsbeheer (ANLb) met speciale aandacht voor weidevogels en werd ook gestart met de landelijke analyse van de effectiviteit van het ANLb.

Voor een overzicht van de in 2023 uitgevoerde activiteiten wordt verwezen naar het jaarverslag van de vereniging.

Bestuurlijke voornemens en besluiten

Het bestuur vergaderde in 2023 vijf keer waarvan twee keer digitaal. In het verslagjaar stonden het nieuwe besturingsmodel van Sovon, inclusief de werving van een directeur-bestuurder regelmatig op de agenda van zowel bestuur als ledenraad. In januari 2024 zijn de statuten van de vereniging geactualiseerd conform het nieuwe besturingsmodel. Eind 2023 trad bestuurslid Ben van Os af, de procedure voor zijn opvolging is gestart.

Begroting 2024

De onderstaande begroting voor 2024 is na bespreking in de ledenraad op 23 oktober 2023 definitief goedgekeurd in de bestuursvergadering van 13 november 2023. De driemaandelijke financiële rapportages vormden een belangrijke basis voor het opstellen van de begroting.

Begroting 2024

Baten	subtotaal	totaal
Baten als tegenprestatie voor diensten		€ 7.128.086
Overige baten	€ 240.066	€ 240.066
Som der baten		€ 7.368.152
Lasten		
Projectkosten	€ 861.325	
Verkoopkosten	€ 10.000	
Lonen en salarissen, sociale lasten en pensioenlasten	€ 5.448.760	
Afschrijvingen	€ 34.935	
Verenigingskosten (materiaal, diensten)	€ 247.750	
Overige bedrijfskosten	€ 777.760	
Som der lasten		€ 7.380.530
Saldo van baten en lasten		€ -12.378

Financieel beleid

In financieel opzicht was 2023 opnieuw een goed jaar voor Sovon. De omzet was weer hoger dan in het recordjaar 2022 en het aandeel productieve uren kwam zelfs iets hoger uit dan begroot ondanks het relatief grote aandeel interne projecten vanwege het jubileum. Het operationeel resultaat kwam daardoor hoger uit dan begroot waardoor de continuïteitsreserve van de vereniging -ondanks de stijging van het aantal personeelsleden- op het niveau van 50% van de personeelslasten inclusief sociale lasten worden gehandhaafd, conform het besluit van het bestuur uit 2018 dat in 2021 is bekrachtigd.

Een deel van de bestemmingsreserves is conform de afspraken met bestuur en ledenraad besteed, de besteding van het resterende deel schuift door naar 2024 en latere jaren. Voor vergroting van bestaande bestemmingsreserves of vorming van nieuwe bestemmingsreserves was geen financiële ruimte.

Continuïteitsreserve

De gewenste grootte van de continuïteitsreserve komt overeen met 50% van de personeelskosten in het jaar waarover de jaarrekening is vastgesteld. Die kosten bedroegen in 2023 € 4.805.649 waarmee de gewenste hoogte van de continuïteitsreserve uitkomt op € 2.402.825. Het totaal aan onttrekkingen uit de bestemmingsreserves (€ 161.716) vermeerderd met het resultaat van het lopend boekjaar (€ 91.022) en aangevuld met het resterende benodigde deel (€ 72.644) vanuit de algemene reserve van de vereniging is aan de continuïteitsreserve (€ 325.382) toegevoegd.

Bestemmingsreserves en Rob Goldbachfonds

In 2023 is geen bedrag uit het financiële resultaat toegevoegd aan de bestemmingsreserves (Activiteiten achterban, Nieuwe vogelatlas, Publiceren kennis en Kennisontwikkeling innovaties). In 2023 is er aan de bestemmingsreserves in totaal €161.716 onttrokken ten behoeve van activiteiten voor de achterban, kennisontwikkeling van nieuwe technieken en de start van de voorverkenning voor de publicatie van een nieuwe Vogelatlas.

Er is evenmin een bedrag toegevoegd aan het Rob Goldbachfonds. In 2023 is vanuit het fonds in totaal € 2.752 uitgekeerd ter ondersteuning van twee publicaties.

Liquide middelen

Ten behoeve van risicospreiding zijn de liquide middelen verdeeld over meerdere banken (Rabobank, ING, ASN en Triodos). Het betalingsverkeer naar de achterban loopt via de Triodosbank, de spaargelden zijn ondergebracht bij Rabobank, ING en ASN.

Risicomanagement

In 2023 groeide de vraag naar vogelkennis onverminderd door. Vanuit het Rijk is veel kennis nodig voor de implementatie van de Europese Vogelrichtlijn, de energie- en landbouwtransities en ten gevolge van de jaarrond aanwezigheid van vogelgriep. Ook door andere overheden, kennisinstituten, terreinbeheerders en adviesbureaus wordt de kennis van Sovon veel gevraagd.

Het blijft een uitdaging om de vele vragen goed en tijdig te beantwoorden. Het is in 2023 gelukt om de formatie aan te vullen met negen nieuwe medewerkers, maar enkele vacatures die specialistische kennis vragen op senior niveau bleken moeilijker dan voorheen vervulbaar. Dat brengt risico's voor de werkbalans met zich mee. Het is essentieel dat Sovon een aantrekkelijke werkgever blijft. Daarbij kijken we ook naar de samenstelling van de werkpakketten.

Sovon voert veel advies- en onderzoekswerk uit in het kader van de Europeesrechtelijke verplichtingen die naar verwachting grotendeels zullen doorgaan. Er valt daarom binnen afzienbare termijn geen (belangrijke) terugval in het aantal opdrachten te verwachten. Daarnaast zijn veel monitoring- en rapportage-inspanningen verplicht vanuit Europese richtlijnen. Omdat de financiële positie van Sovon al enige jaren goed is kan de toekomst met vertrouwen tegemoet worden gezien.

###

Jaarrekening 2023

2. Balans

Balans	2023		2022	
na resultaatbestemming				
Activa				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	<u>72.984</u>	72.984	<u>57.263</u>	57.263
Vorderingen				
Debiteuren	760.924		586.834	
Overige vorderingen en overlopende activa	166.206		110.188	
Nog te factureren termijnen	<u>895.563</u>	1.822.693	<u>948.091</u>	1.645.113
Liquide middelen		2.712.968		2.639.726
	<u>4.608.645</u>		<u>4.342.102</u>	
Passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserve vereniging	50.406		123.049	
Continuïteitsreserve	2.402.825		2.077.443	
Bestemmingsreserves	<u>361.654</u>	2.814.885	<u>523.371</u>	2.723.863
Kortlopende schulden				
Crediteuren	253.369		218.345	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	372.172		214.005	
Overige schulden en overlopende passiva	504.944		485.801	
Vooruit gefactureerde termijnen	<u>663.275</u>	1.793.760	<u>700.088</u>	1.618.239
	<u>4.608.645</u>		<u>4.342.102</u>	

3. Staat van baten en lasten

	werkelijk	begroting	werkelijk
Baten	2023	2023	2022
Gerealiseerde Baten als tegenprestatie voor diensten	6.666.518	6.489.821	6.055.674
Overige baten	313.119	224.772	251.434
Financiële baten	13.024	0	160
Som der baten	6.992.661	6.714.593	6.307.268
Lasten			
Projectkosten partners derden	747.050	430.000	480.576
Projectkosten overige hulpmiddelen en materialen	277.065	357.725	439.226
Verkoopkosten	2.157	10.000	1.429
Lonen en salarissen	3.743.204	3.947.116	3.221.355
Sociale lasten	654.124	645.000	578.088
Pensioenlasten	408.321	397.000	355.444
Afschrijvingen	28.624	35.100	30.638
Verenigingskosten	271.146	285.550	201.754
Algemene personeelskosten	246.271	213.500	191.321
Huisvestingskosten	197.212	177.700	181.247
Kantoorkosten	221.672	182.050	186.830
Algemene kosten	101.520	79.500	97.112
Financiële lasten	3.273	4.000	7.928
Som der lasten	6.901.639	6.764.241	5.972.948
Saldo van baten en lasten	91.022	-49.648	334.320
Bestemming saldo van baten en lasten			
Onttrekkingen bestemmingsreserves	-161.716	-164.209	-36.536
Onttrekking aan algemene reserve	-72.643	0	-146.757
Toevoegingen Bestemmingsreserves	325.381	114.561	517.613
	91.022	-49.648	334.320

Toelichting: Het resultaat van het boekjaar 2023 bij correctie van de onttrekkingen aan de bestemmingen in 2023 van in totaal € 161.716 komt dan uit op € 252.738. Het begrote resultaat in 2023 bij correctie van de onttrekkingen aan de bestemmingen bedraagt dan € 114.561.

4. Grondslagen

Organisatie en activiteiten

Vereniging Sovon Vogelonderzoek Nederland
Statutair gevestigd te Nijmegen
Kamer van Koophandel nr.: 40534547
Kantoorhoudend te Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen

Sovon Vogelonderzoek Nederland volgt de ontwikkelingen van alle in het wild voorkomende vogelsoorten in Nederland op de voet. Dit gebeurt door middel van signalerend onderzoek (monitoring) en door uitvoering van veld- en bureaustudies die bijdragen aan het verklaren van de gesignaleerde ontwikkelingen (verklarend onderzoek).

Kernactiviteiten

- Coördinatie van vogeltellingen
- Beheer, analyse en interpretatie van gegevens
- Publiceren van de resultaten

De drijfveren

Onze drijfveren zijn kennisvermeerdering, kennisoverdracht en ondersteuning van natuurbeleid, -bescherming en –beheer. Sovon wil zich te allen tijde manifesteren als een onafhankelijk en objectieve organisatie. Onze kernwaarden zijn:

- Betrouwbaarheid; onze methodieken leveren betrouwbare vogelgegevens op.
- Objectiviteit; onze medewerkers stellen zich neutraal en objectief op bij het uitvoeren van projecten.
- Expertise; Sovon is de autoriteit wat betreft het voorkomen van vogels en het verklaren van veranderingen daarin.
- Toepassingsgericht: onze medewerkers kunnen de aanwezige kennis vertalen in gerichte beantwoording van vragen.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van de vereniging zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld op basis van de Richtlijnen Jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen C1 Organisaties-zonder-winststreven. De jaarrekening is opgesteld in €.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar zijn, waar nodig, slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast. Of indien dit niet van toepassing is, aangegeven dat deze niet zijn gewijzigd.

Valuta omrekening

De jaarrekening luidt in Euro's, hetgeen de functionele en presentatievaluta van de vereniging is. Een transactie in vreemde valuta wordt bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de functionele valutakoers op transactiedatum. Monetair balansposten in vreemde valuta worden omgerekend tegen de functionele valutakoers op de balansdatum.

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling dan wel de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen; dit is het geval als de boekwaarde van het actief (of van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan.

Om vast te stellen of er voor een immaterieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt verwezen naar 'Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa'.

Uitgaven voor ontwikkelingsprojecten worden geactiveerd als onderdeel van de vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat het project commercieel en technisch succesvol zal zijn (dat wil zeggen: als het waarschijnlijk is dat economische voordelen zullen worden behaald) en de kosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Voor de geactiveerde ontwikkelingskosten is een wettelijke reserve onder het eigen vermogen gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag. De afschrijving van de geactiveerde ontwikkelingskosten vangt aan zodra de commerciële productie is gestart en vindt lineair plaats over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Onderzoekskosten worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, inclusief een gedeelte omzetbelasting in verband met gedeeltelijke vrijstelling, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Het afschrijvingspercentage op computers, software en fietsen bedraagt 33,3% per jaar. De afschrijvingen op de inventaris varieert van 12,5% tot 33,33% per jaar.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst- en verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord. Een bijzondere waardevermindering van goodwill wordt niet teruggedenomen.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Debiteuren

De vorderingen op debiteuren worden opgenomen tegen de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Pensioenvoorzieningen worden gewaardeerd op basis van actuariële grondslagen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer het de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Eigen vermogen

Algemene reserve vereniging

Het algemene reserve vereniging is vrij besteedbaar vermogen.

Continuïteitsreserve en bestemmingsreserves

De continuïteitsreserve en bestemmingsreserves bestaan uit het deel van het eigen vermogen dat het bestuur van de vereniging heeft afgezonderd, omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien haar doelstelling zou zijn toegestaan.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Resultaten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Projectopbrengsten en projectkosten

Projectopbrengsten en projectkosten worden als opbrengsten en kosten verwerkt in de staat van baten en lasten naar rato van de verrichte prestaties op balansdatum. De mate waarin de prestaties zijn verricht is bepaald op basis van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten.

Projectopbrengsten zijn de contractueel overeengekomen opbrengsten en opbrengsten uit hoofde van meer- en minderwerk, claims en vergoedingen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat deze worden gerealiseerd en ze betrouwbaar kunnen worden bepaald. De in staat van baten en lasten verantwoorde projectopbrengsten betreft de gefactureerde termijnen met een correctie voor de nog te factureren termijnen en vooruit gefactureerde termijnen.

Projectkosten zijn de direct op het project betrekking hebbende kosten, die in het algemeen aan projectactiviteiten worden toegerekend en toegewezen kunnen worden aan het project, en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend.

Indien het waarschijnlijk is dat de totale projectkosten de totale projectopbrengsten overschrijden, dan worden de verwachte verliezen onmiddellijk in de staat van baten en lasten verwerkt als onderdeel van de projectkosten.

Giften en schenkingen

Giften en schenkingen worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen.

Baten uit nalatenschappen

De baten uit nalatenschappen worden verantwoord in het jaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Kosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenen

De pensioenregeling van de medewerkers is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Het ouderdomspensioen is een toegezegd pensioenregeling op basis van

(voorwaardelijk) geïndexeerd middelloon. Indexatie van de pensioenrechten is afhankelijk van de financiële positie waarin het pensioenfonds zich bevindt. De aan de pensioenuitvoerder te betalen premie wordt als last in de staat van baten en lasten verantwoord en, voor zover de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie nog niet is voldaan, wordt deze als verplichting op de balans opgenomen.

De vereniging heeft geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds, anders dan het voldoen van toekomstig hogere premiebijdragen. Om deze reden worden de op een periode betrekking hebbende premiebijdragen in die periode ten laste van het resultaat gebracht.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de immateriële en materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Belastingen

Met ingang van januari 1985 is Sovon door de Belastingdienst vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

5. Toelichting op de balans

	2023	2022
Materiële vaste activa		
Computers	38.999	19.978
Software	-	20
Inventaris	29.601	33.423
Fietsen woon-werkverkeer	4.384	3.841
	<u>72.984</u>	<u>57.262</u>

Toelichting: De toename in de materiële vaste activa computers betreft grotendeels aanschaf nieuwe servers en laptops door uitbreiding personeelsbestand.

	2023	2022
Vorderingen		
Handelsdebiteuren	763.080	586.834
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.156	-
	<u>760.924</u>	<u>586.834</u>

	2023	2022
Overige vorderingen en overlopende activa		
Waarborg huur Natuurplaza	11.175	10.925
Overige vorderingen en vooruitbetaalde bedragen	155.031	99.264
Nog te factureren termijnen	895.563	948.091
	<u>1.061.769</u>	<u>1.058.280</u>

	2023	2022
Liquide middelen		
Rabobank rekeningcourant 10.51.17.056	318.358	1.038.441
Rabobank spaarrekening 83.58	500.000	249.628
Rabobank spaarrekening 07.42	1.000.000	249.632
Triodos Internet zaken Rekening 39.12.03.185	181.048	303.590
ASN internetspaarrekening 82.01.94.190	100.233	248.825
ING ZKL rekeningcourant	10.567	294.740
ING ZKL spaarrekening	591.841	248.802
myPOS pinnen Sovon 1+2	8.947	4.833
Kas	1.974	1.235
	<u>2.712.968</u>	<u>2.639.726</u>

	2023	2022
Toelichting mutatie		
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve Vereniging		
Algemene reserve Vereniging 1 januari	123.050	269.807
Toevoeging resultaat lopend boekjaar	91.022	334.320
Onttrekking tbv bestemmingsreserves	<u>-163.666</u>	<u>-481.077</u>
	<u>-72.644</u>	<u>-146.757</u>
Saldo per 31 december	<u>50.406</u>	<u>123.050</u>

Voorstel resultaatverwerking:

De grote toename van het personeelsbestand in 2023 vereist een verhoging van de omvang van de continuïteitsreserve met € 325.382. Het totaal aan onttrekkingen uit de bestemmingsreserves (€ 161.716) vermeerderd met het resultaat van het lopend boekjaar (€ 91.022) en aangevuld met het resterende benodigde deel (€ 72.644) vanuit de algemene reserve van de vereniging is aan de continuïteitsreserve (€ 325.382) toegevoegd. Er zijn in 2023 geen nieuwe of aanvullende, bij de doelstelling van de vereniging passende bestemmingen vastgesteld. In 2023 is van de door het bestuur in 2022 vastgestelde kernthema's € 161.716 voor de thema's Achterban, Kennisontwikkeling technieken, Atlasproject en Rob Goldbach gerealiseerd.

	2023	2022
Bestemmingsreserves		
Continuïteitsreserve		
Saldo per 1 januari	2.077.443	2.010.020
Toevoeging bestemming lopend boekjaar	<u>325.382</u>	<u>67.423</u>
Saldo per 31 december	<u>2.402.825</u>	<u>2.077.443</u>

Toelichting: Het eigen vermogen dient mede ter dekking van de continuïteitsreserve conform het bestuurbesluit uit 2001, gewijzigd op 16-11-2015 en in bestuursbesluit op 15-6-2019 geherformuleerd naar 50% van de personeelskosten in de huidige jaarrekening. De wijze van de gewenste opbouw van de continuïteitsreserve is door het bestuur op 30 november 2021 opnieuw bevestigd.

Een aanvulling van € 325.382 aan de continuïteitsreserve is noodzakelijk als gevolg van een grote toename van het personeelsbestand en de gestegen salariskosten. De continuïteitsreserve middels deze berekeningswijze bedraagt € 2.402.824.

	2023	2022
Reserve Kennisontwikkeling technieken		
Saldo per 1 januari	60.000	-
Onttrekking Kennisontwikkeling techniek	<u>-27.720</u>	<u>-</u>
Toevoeging Kennisontwikkeling techniek	<u>-</u>	<u>60.000</u>
Saldo per 31 december	<u>32.280</u>	<u>60.000</u>

Toelichting: Het bestuur heeft deze reserve vastgesteld in haar bestuursvergadering van 17 april 2023. Doel is het ontwikkelen van (praktijk)kennis van nieuwe methoden en -technieken ten behoeve van vogelonderzoek. In 2023 is voor € 27.720 gerealiseerd voor de werkzaamheden aan de vogeltellingen m.b.v. drones.

	2023	2022
Reserve Vogelatlas		
Saldo per 1 januari	100.000	-
Onttrekking project Atlas	-1.456	-
Toevoeging project Atlas	-	100.000
Saldo per 31 december	<u>98.544</u>	<u>100.000</u>

Toelichting: Het bestuur heeft deze reserve vastgesteld in haar bestuursvergadering van 17 april 2023. Doel is het voorbereiden van een nieuwe vogelatlas in (±) de periode 2026 t/m 2029. Hiervoor is o.a. een voorstudie nodig, gericht op methodiek, aanpak en te beantwoorden vragen. In 2023 is voor € 1.456 gerealiseerd voor de werkzaamheden aan de voorstudie.

	2023	2022
Reserve Publiceren kennis		
Saldo per 1 januari	40.000	-
Onttrekking Publiceren kennis	-	-
Toevoeging publiceren kennis	-	40.000
Saldo per 31 december	<u>40.000</u>	<u>40.000</u>

Toelichting: Het bestuur heeft deze reserve vastgesteld in haar bestuursvergadering van 17 april 2023. Doel is het realiseren van producten voor het verspreiden van kennis van Sovon onder diverse doelgroepen.

	2023	2022
Reserve Activiteiten achterban		
Saldo per 1 januari	310.654	99.000
Onttrekking Activiteiten achterban	-129.788	-35.036
Toevoeging Activiteiten achterban	-	246.690
Saldo per 31 december	<u>180.866</u>	<u>310.654</u>

Toelichting: Het bestuur heeft in haar bestuursvergadering van 21 november 2022 uit de begroting 2023 bestemmingen ter hoogte van € 183.293 opgenomen. Daarvan is aan activiteiten achterban € 179.793 toegewezen. Daarnaast is in de bestuursvergadering van 4-10-2022 besloten het resultaat na toevoeging aan de continuïteitsreserve volledig op te nemen in de reserves van 4 kernthema's. Voor activiteiten achterban bedraagt dit € 66.897. Uit de jaarrekening 2021 heeft het bestuur in haar bestuursvergadering op 27 september 2021 uit het de Algemene Reserve Vereniging ter ondersteuning en realisatie van diverse activiteiten achterban € 109.813 bestemd. Daarvan is in 2021 reeds een deel gerealiseerd ter grootte van € 10.813. In 2022 is voor totaal € 35.036 gerealiseerd. In 2023 zijn in de begroting 2023 opgenomen activiteiten geheel of gedeeltelijk uitgevoerd voor in totaal € 129.788. Doel is het versterken van het waarnemersnetwerk van Sovon.

	2023	2022
Reserve Rob Goldbach publicatiefonds		
Saldo per 1 januari	12.716	10.716
Toevoeging Rob Goldbach publicatiefonds	-	3.500
Onttrekking Rob Goldbach publicatiefonds	-2.752	-1.500
Saldo per 31 december	<u>9.964</u>	<u>12.716</u>

Toelichting: Het bestuur heeft deze reserve in 2009 vastgesteld ter nagedachtenis van oud-bestuurslid Rob Goldbach. Doel is (populair)wetenschappelijke publicaties inzake vogels en vogelonderzoek te ondersteunen. In de bestuursvergadering van 21-11-2022 is € 3.500 aan het fonds toegevoegd. In 2023 is in totaal € 2.752 uitgekeerd ter ondersteuning van twee publicaties.

	2023	2022
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Omzetbelasting	137.511	157.842
Loonbelasting	111.029	519
Sociale verzekeringslasten	-	148
Pensioenpremies	123.632	55.496
	<u>372.172</u>	<u>214.005</u>

	2023	2022
Overige schulden en overlopende passiva		
VISA creditcard	375	9.062
Vakantiedagen/toeslag	454.154	422.218
Overige schulden en overlopende passiva	50.415	54.521
Vooruit gefactureerde termijnen	663.275	700.088
	<u>1.168.219</u>	<u>1.185.889</u>

Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen

De huurperiode voor het kantoor gevestigd op Toernooiveld 1 (Natuurplaza) heeft een looptijd van 10 jaar met ingang van 1-10-2009. De jaarlijkse huur bedraagt € 145.521 (geïndexeerd per 1-10-2023). Het huurcontract is per 1-10-2019 verlengd met de optie de huurperiode na de eerste 5 jaar nogmaals met 5 jaar te verlengen. Per 1-10-2023 is besloten deze verlenging in te laten gegaan met ingang van 1-10-2024.

Verplichtingen looptijd huurcontract 1-5 jaar periode 2025-2029 exclusief jaarlijkse CPI indexatie : € 582.084

Verplichtingen looptijd huurcontract langer dan 5 jaar 2029 t/m 1-10-2029 exclusief jaarlijkse CPI indexatie : € 109.141

Per 1-1-2015 is de locatie Leeuwarden gevestigd op Schoenmakersperk 2. De looptijd is voor onbepaalde tijd en is opzegbaar tegen het einde van het jaar met een termijn van 6 maanden. De jaarlijkse huur bedraagt € 6.350 (geïndexeerd per 1-1-2024).

De huurperiode voor de locatie Texel loopt telkens 1 jaar en is opzegbaar 6 maanden voor het einde van het jaar. Met ingang van 1-1-2022 is van 1 van de 2 kantoren de huur opgezegd. De jaarlijkse huur per 2024 bedraagt € 8.180 (op basis van indexering per 1-1-2023).

Voor de locatie Wylerberg loopt de huur t/m 31-12-2024; de omvang voor Sovon is per 2019 teruggebracht tot 1 werkkamer en het medegebruik van de benedenverdieping t.b.v. specifieke evenementen. De huurbijdrage voor 2024 bedraagt € 1.770. Omtrent opzegging huurovereenkomst zijn geen nadere afspraken vastgelegd.

6. Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten	werkelijk 2023	begroting** 2023	werkelijk 2022
Baten als tegenprestatie voor diensten			
<i>Gerealiseerde Projectopbrengsten</i>			
Inkomsten productgroep monitoring	2.383.497	2.453.033	2.681.228
Inkomsten productgroep inventarisatie	970.597	586.753	883.686
Inkomsten productgroep onderzoek	2.883.824	2.978.194	2.049.381
Inkomsten productgroep IT-Ontwikkeling	151.691	210.341	197.631
Inkomsten productgroep communicatie	276.909	261.500	243.748
Gerealiseerde Baten als tegenprestatie voor diensten	<u>6.666.518</u>	<u>6.489.821</u>	<u>6.055.674</u>

Toelichting afwijking begroting

Met name de omzet van de productgroep Inventarisaties viel hoger uit dan begroot, en is ook hoger dan in 2022. De omvang aan opdrachten voor professionele broedvogelkarteringen is lastig in te schatten zodat in de begroting wordt uitgegaan van werkvoorraad voor veldmedewerkers in vaste dienst. Dit marktsegment laat een groei zien hetgeen kansen biedt voor extra opdrachten, met inzet van personeel in tijdelijke dienst. De hogere omzet van de productgroep Communicatie is m.n. toe te schrijven aan de ontwikkeling van cursussen vanuit de Sovon-academie en de ontwikkeling van een omvangrijke cursus voor de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak. De omzet van Monitoring wijkt weinig af van de begroting maar valt lager uit in 2022 door een andere afbakening van projecten op het snijvlak van Monitoring en Onderzoek (aanlevering beleidsinformatie). Ook bij Onderzoek komt de omzet rond de begroting uit maar is sterk gegroeid ten opzichte van het voorgaande jaar. Daarbij gaat het vooral om beleidsinformatie, waaronder werk rond de Vogelrichtlijn (specialisme Sovon) en hernieuwbare energie. De omzet van de productgroep IT Beheer & ontwikkeling nam af omdat BIJ12, de werkorganisatie van de provincies, het beheer en onderhoud van de NDFF meer zelf ter hand neemt en dus minder uitbesteedt.

Overige baten

Verhuuropbrengsten	31.073	29.272	24.107
Inkomsten algemene projecten Sovon	64.492	20.000	31.990
Inkomsten publicaties	6.259	6.000	5.601
Sponsoring + opbrengsten LD	55.879	40.000	42.063
Contributie organisaties	4.339	4.000	4.134
Contributie particulieren	85.498	75.500	81.912
Contributie Limosa	34.404	33.000	29.054
Giften en Fondsen	2.980	3.500	8.196
Inkomsten advertenties Sovonnieuws	14.570	9.000	13.600
Overige opbrengsten webwinkel	13.625	4.500	10.777
	<u>313.119</u>	<u>224.772</u>	<u>251.434</u>

Toelichting afwijking begroting:

Diverse interne projecten hebben hogere inkomsten gegenereerd dan voorzien in de begroting. De opbrengsten uit de onderhuur van enkele werkruimtes namen toe door een tijdelijke hogere vraag van de NDFF. De inkomsten uit algemene projecten (o.a. uit de kleurring applicatie CR-Birding) waren bijna tweemaal hoger dan begroot en i.v.m. het jubileumjaar zijn extra inkomsten gegenereerd om jubileumactiviteiten mede te financieren. Verder vielen alle inkomsten uit verkoop van publicaties, sponsoring, contributies, giften en advertenties hoger uit. De verkoop via de webshop (onderdeel Overige opbrengsten) leverde tweemaal meer op dan begroot door groter aanbod aan webartikelen in verband met het jubileumjaar.

	werkelijk 2023	begroting** 2023	werkelijk 2022
Financiële baten			
<i>Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten</i>			
Diverse rentebaten en soortgelijke opbrengsten	13.024	-	160
	<u>13.024</u>	<u>-</u>	<u>160</u>
<i>Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten</i>			
Betalingskortingen	13	-	122
Diverse rentebaten	13.011	-	38
	<u>13.024</u>	<u>-</u>	<u>160</u>

Toelichting afwijking begroting:

Na jaren van negatieve rente op de banktegoeden zijn de banken sinds eind 2022 stapsgewijs overgegaan op een rente vergoeding die in 2023 langzaam verder is opgehoogd. Bij het opstellen van de begroting in september 2022 was daar nog geen duidelijk beeld van en zijn er nog geen renteopbrengst over de banktegoeden opgenomen in de begroting van 2023.

Projectkosten

Projectkosten partners derden	747.050	430.000	480.576
Projectkosten overige hulpmiddelen en materialen	277.065	357.725	439.226
	<u>1.024.115</u>	<u>787.725</u>	<u>919.802</u>

Toelichting afwijking begroting:

De kosten voor inhuur derden zijn fors hoger uitgevallen dan begroot. Sovon voert steeds vaker grote projecten uit als trekker van een consortium. De projectkosten overige hulpmiddelen en materialen zijn gedaald. De kosten voor apparatuur en materialen (o.a. zenders, optische apparatuur) vielen lager uit dan begroot.

Verkoopkosten

Afschrijvingskosten dubieuze debiteuren	2.157	-	1.429
	<u>2.157</u>	<u>-</u>	<u>1.429</u>

Toelichting afwijking begroting:

Het betreft een afboeking van diverse contributies van leden waarvan de vorderingen oninbaar zijn gebleken.

	werkelijk 2023	begroting** 2023	werkelijk 2022
Lonen en Salarissen			
Brutoloon werkdagen	3.330.193	3.509.816	2.881.528
Reservering mutatie vakantiedagen	12.090	16.000	40.970
Brutoloon ziektedagen	154.707	143.400	133.871
Ontvangen ziekengeld	-40.942	-20.000	-78.123
Stage vergoedingen	6.505	5.600	4.931
Beëindigingsvergoedingen	-	15.000	-
Vakantietoeslag	280.651	277.300	238.178
	<u>3.743.204</u>	<u>3.947.116</u>	<u>3.221.355</u>

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2023 waren gemiddeld 59,2 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2022: 53,8 Fte). In 2023 is de formatie verder structureel uitgebreid om de gestaag toenemende vraag naar kennis van Sovon te kunnen bedienen. Het aantal begrote Fte in 2023 bedraagt 57,5 werknemers.

Toelichting afwijking begroting:

De salariskosten zijn ruim begroot. Het merendeel van de ingevulde vacatures betrof jonge medewerkers met lagere aanvangsschalen en periodieken dan tevoren ingeschat. De beëindigingsvergoedingen van tijdelijke arbeidsovereenkomsten worden van rechtswege verwerkt in de 'brutolonen werkdagen'. Er zijn geen vaste dienstverbanden beëindigd waarvoor een beëindigingsvergoeding moest worden uitgekeerd.

Tijdens de Covid-pandemie hadden medewerkers weinig vakantie opgenomen maar de verwachting was dat dit zou worden ingehaald na het stopzetten van de beperkende maatregelen. De toename van het openstaande vakantiedagen tegoe heeft voornamelijk te maken met de grote personeelsuitbreiding gedurende het gehele jaar 2023. De reservering is hierdoor minder toegenomen dan is begroot. Het ziekteverzuim is hoger dan begroot. Het aantal beëindigd al lopende langdurige ziekteverzuim gevallen werden door enkele nieuwe langdurige ziekteverzuimen vervangen waardoor de omvang aan brutoloon ziekteverzuim steeg. De uitkering ziekengeld lag daardoor in 2023 ook hoger dan ingeschat bij het opstellen van de begroting 2023. Het lagere brutoloon werkdagen vindt zijn oorzaak in de calculatiemethode in de begroting waarin een vaste integrale kostprijs wordt gehanteerd.

	werkelijk 2023	begroting** 2023	werkelijk 2022
Sociale lasten			
Premie ziekwetverzekering	55.505	64.000	63.449
Sociale lasten	598.619	581.000	514.639
	654.124	645.000	578.088

Toelichting afwijking begroting:

Medio 2022 is de verzuimverzekering ondergebracht bij een nieuwe verzekeraar (NN). Het gunstigere premiepercentage zorgt voor een sterke afname van de totale premie voor de ziekteverzuimverzekering. De sociale lasten kwamen hoger uit dan begroot omdat de samenstelling van formatie sterk is gewijzigd.

Pensioenlasten

Pensioenpremies	408.321	397.000	355.444
	408.321	397.000	355.444

Toelichting afwijking begroting:

Bij de toedeling binnen de begroting tussen de Pensioenpremies en Lonen en salarissen is nog niet volledig rekening gehouden met de gewijzigde samenstelling van het personeelsbestand.

OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN

	werkelijk 2023	begroting** 2023	werkelijk 2022
Afschrijvingen			
Afschrijving Implementatiekosten AFAS 2017/2018	-	-	63
Afschrijvingen computerapparatuur	17.343	20.800	17.693
Afschrijvingen software	21	500	2.296
Afschrijvingen inventaris	8.247	10.300	7.288
Afschrijvingen fietsen woon-werkverkeer	2.925	3.500	2.643
Resultaat verkoop/desinvesteringen	89	-	655
	28.625	35.100	30.638

Toelichting afwijking begroting:

De afschrijvingen op alle materiële vaste activa zijn minder dan begroot doordat nieuwe investeringen later dan verwacht gedurende het jaar 2023 zijn gerealiseerd. De afschrijving valt daardoor op jaar basis in 2023 lager uit.

	werkelijk 2023	begroting** 2023	werkelijk 2022
Verenigingskosten			
Sovon-Nieuws	40.766	37.500	39.356
Landelijke Dag	94.711	50.000	50.965
Interne projecten	81.897	116.000	79.023
Limosa	34.580	25.000	24.927
Vrijwilligersvergoeding algemeen	1.521	-	995
Drukwerk/Promotiemateriaal	4.943	10.500	998
Overige verenigingskosten	12.728	9.050	5.490
	<u>271.146</u>	<u>248.050</u>	<u>201.754</u>

Toelichting afwijking begroting:

De kosten voor de extra grote Landelijke Dag i.h.k.v. het jubileum waren hoger dan begroot; hiervoor was een bestemmingsreserve voorzien ter dekking. De kosten voor interne projecten vielen lager uit o.a. doordat kosten voor fondswerving en inhuur van externe expertise voor modellering niet zijn gemaakt. In 2023 is het tijdschrift Limosa vijf (ipv vier) keer verschenen.

Algemene personeelskosten

Scholingskosten personeel	17.574	25.000	12.603
Congreskosten	8.082	25.000	13.440
Reis-, verblijfskosten	104.055	72.000	58.077
Onkostenvergoeding	42.145	42.000	40.664
Overige personeelskosten	102	-	196
Kosten arbodienst	15.220	18.000	8.449
Kantinekosten	9.291	12.000	11.501
Onderhoud fietsen	2.302	2.000	1.771
Feestdagenuitkering	40.227	15.000	43.839
Wervingskosten personeel	7.273	2.500	781
	<u>246.271</u>	<u>213.500</u>	<u>191.321</u>

Toelichting afwijking begroting:

In 2023 zijn minder cursussen zijn gevolgd en bleven de kosten voor deelname aan congressen beperkt ten gevolge van de nabijere congreslocaties. De overschrijding van het begrote budget reis- en verblijfskosten heeft twee oorzaken. Er is meer op kantoor gewerkt nadat de laatste Covid-maatregelen medio maart 2023 volledig kwamen te vervallen en het aantal medewerkers is toegenomen. Veel nieuwe medewerkers maken gebruik van OV-reisabonnementen.

De naheffing loonheffingen over eindejaarsgratificatie voor alle medewerkers uit 2022 is onder de WKR-regeling in 2023 afgedragen en als onbelaste feestdagenuitkering op deze post verantwoord. Deze niet reguliere generieke eenmalige uitkering was niet voorzien in de begroting. Daarnaast is de jaarlijkse personeelsbijeenkomst grootser gevierd in het kader van het 50-jarig jubileum en is een iets ruimer kerstgeschenk aan personeel gegeven.

	werkelijk 2023	begroting** 2023	werkelijk 2022
Huisvestingskosten			
Huurkosten derden	26.834	28.000	29.764
Huur gebouwen	141.125	138.000	124.879
Huur gebouwen Leeuwarden Noord	6.350	6.200	5.550
Huur gebouwen Kust & Wadden Texel	8.609	8.500	7.436
Schoonmaakkosten	7.800	14.000	7.287
Onderhoud en belastingen huisvesting	6.494	11.000	6.331
	<u>197.212</u>	<u>205.700</u>	<u>181.247</u>

Toelichting afwijking begroting:

De huurkosten van de kantoorruimtes op de campus van de Radboud Universiteit zijn gestegen als gevolg van het wegvallen van de ingroeikorting en de jaarlijkse indexerings. De gestegen huur van de kantoorruimtes in Leeuwarden vindt zijn oorzaak in de gehanteerde hogere indexerings. De schoonmaakkosten vallen lager uit omdat de destijds verlaagde frequentie van het schoonmaken van de kantoren sinds de Covid-periode niet meer terug is gebracht naar oude niveau. Het onderbrengen van de servers bij de Radboud Universiteit is deels beëindigd.

Kantoorkosten

Inkoopkosten webwinkel	10.895	12.000	5.569
Autokosten	2.550	-	1.810
Kantoorbenodigdheden	17.035	18.000	17.341
Diverse kantoorkosten	8.760	10.000	12.109
Drukwerk algemeen kantoor	1.428	3.000	379
Bibliotheek	187	2.000	827
Abonnementen/contributies	2.507	1.800	3.307
Inventariskosten	3.097	2.500	917
Porto en verzendkosten	12.219	15.000	13.260
Telecommunicatiekosten	28.416	23.000	24.017
Internet-/webdatabaseserverkosten	13.215	7.500	10.015
Soft-/hardware kosten	120.479	106.750	97.947
Correctie berekening voorbelasting BTW Rato	884	-	-668
	<u>221.672</u>	<u>201.550</u>	<u>186.830</u>

Toelichting afwijking begroting:

De terreinauto die Sovon gebruikt voor veldwerk in het Waddengebied had gedurende het jaar naast de APK-keuring extra onderhoud nodig wat niet was begroot. De uitgaven voor kantoorbenodigdheden, diverse kantoorkosten, drukwerk algemeen kantoor en inventariskosten zijn in vergelijking met 2022 iets toegenomen mede door de toename van het personeelsbestand. Er zijn weinig nieuwe publicaties voor de bibliotheek aangeschaft. De portokosten nemen af door meer gebruik te maken van digitale verzending van publicaties. De toename van de telecommunicatiekosten is een gevolg van de toename van het personeelsbestand. Het beheer van de servers is deels ondergebracht bij derden tegen weliswaar hogere kosten dan begroot maar met grotere veiligheid.

	werkelijk 2023	begroting** 2023	werkelijk 2022
Algemene kosten			
Accountantskosten/diensten derden	67.274	42.000	57.808
ISO-certificering	4.747	3.000	2.905
Assuranties	22.609	29.000	29.871
Representatiekosten	1.736	3.500	3.419
Overige algemene kosten	5.154	2.000	3.109
	<u>101.520</u>	<u>79.500</u>	<u>97.112</u>

Toelichting afwijking begroting:

De accountantskosten zijn hoger dan begroot omdat de werkzaamheden ten behoeve van de jaarrekening steeds veelomvattender en complexer worden als gevolg van aangepaste wet- en regelgeving. Door een herbeoordeling van de verzekeringsportefeuille zijn er gunstigere voorwaarden bij een nieuwe verzekeraar gerealiseerd wat tot lagere premies heeft geleid. De ISO-certificering is hoger uitgevallen door het inschakelen van een nieuw (duurder) bureau en nieuwere ISO-certificerings eisen.

Rentelasten en soortgelijke kosten

Rentelasten	-	500	5.047
kosten bank/giro	3.273	3.500	2.881
	<u>3.273</u>	<u>4.000</u>	<u>7.928</u>

Toelichting afwijking begroting:

In de loop van 2022 is de negatieve rente op uitstaande tegoeden door de banken naar nul procent afgebouwd. Hierdoor zijn de rentelasten ten opzichte van 2022 volledig ongedaan gemaakt. De bankkosten nemen mede door uitbreiding van wetgeving en veiligheid toe maar zijn conform begroting.

** Begroting 2023 is vastgesteld tijdens de bestuursvergadering van 21 november 2022 na instemming van de Ledenraad in de vergadering op 24 oktober 2022.

Nijmegen, 6-6-2024

Sovon Vogelonderzoek Nederland

G.J. Nijland
directeur-bestuurder

E.H.J. Kok
Voorzitter

A. Stougie
Financiële commissie

M.E. Jongmans
Financiële commissie

C. Leguijt
lid

M.F.M. Giesbers
lid

B.A. Nolet
lid

7. Overige gegevens

Vereniging Sovon Vogelonderzoek Nederland kent geen statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Sovon Vogelonderzoek Nederland

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Sovon Vogelonderzoek Nederland te Nijmegen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Sovon Vogelonderzoek Nederland per 31 december 2023 en van het saldo van baten en lasten over 2023 in overeenstemming met Richtlijn C1: Kleine organisaties-zonder-winststreven van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Sovon Vogelonderzoek Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, namelijk het bestuursverslag, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat het bestuursverslag:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond Richtlijn C1: Kleine organisaties-zonder-winststreven van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen is vereist.

Wij hebben het bestuursverslag gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag in overeenstemming met Richtlijn C1: Kleine organisaties-zonder-winststreven van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn C1: Kleine organisaties-zonder-winststreven van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar (activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring.

Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nijkerk, 7 juni 2024

Alfa Accountants B.V.

(was getekend)

drs. M.J. van Strijdhoven RA